

Αρκετά με τα μπλα-μπλά για την κλιματική κρίση! Μόνο ο αγώνας μετράει!

του *Daniel Tanuro*

Μετάφραση: **Τάσος Αναστασιάδης**

Οι κλιματικές καταστροφές, που πολλαπλασιάζονται παντού στον πλανήτη, είναι το αποτέλεσμα μιας αύξησης της θερμοκρασία κατά «μόλις» $+1,1^{\circ}\text{C}$ με $+1,2^{\circ}\text{C}$ σε σχέση με την προβιομηχανική εποχή. Διαβάζοντας την ειδική έκθεση « $1,5^{\circ}\text{C}$ » της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή ¹, ο/η κάθε λογικός/ή αναγνώστης/τρια θα συμπεράνει ότι θα πρέπει να γίνουν τα πάντα, απολύτως τα πάντα, για να μπορέσει η Γη να παραμείνει κάτω από το επίπεδο αυτό του $+1,5^{\circ}\text{C}$. Πέρα από αυτό, οι κίνδυνοι αυξάνουν εξαιρετικά γρήγορα². Και αυξάνει το ενδεχόμενο να δούμε μια σειρά από αυτοτροφοδοτούμενες θετικές αναδράσεις να προκαλούν ένα ανεπίστρεπτο άλμα του πλανήτη προς ένα καθεστώς που θα σημαίνει, μακροχρόνια, μια άνοδο των ωκεανών μεγαλύτερη του σημερινού επιπέδου των 13 μέτρων, ακόμα και πολλών δεκάδων μέτρων³. Είναι μια ασύλληπτη δυστοπία... ασφαλώς ασύμβατη με την ύπαρξη επτά δισεκατομμυρίων ανθρώπων στον πλανήτη!

Δεδομένου του χρόνου που χάθηκε, από την πρώτη Συνάντηση Κορυφής του Ρίο το 1992 και μετά του Παρισιού το 2015, δεν είναι σίγουρο ότι το όριο του $1,5^{\circ}\text{C}$ θα μπορέσει να κρατηθεί (με το σημερινό ρυθμό εκπομπών, θα ξεπεραστεί προς το 2030!). Αυτό που είναι, αντίθετα, απολύτως σίγουρο είναι ότι η πορεία προς την άβυσσο δεν μπορεί να σταματήσει χωρίς να βγούμε από τον παραγωγισμό που χαρακτηρίζει την οικονομία της αγοράς. Όπως το είπε πολύ σωστά η Γκρέτα Θάνμπεργκ, «η κλιματική και οικολογική κρίση απλώς δεν μπορεί πλέον να λυθεί στο πλαίσιο

των σημερινών πολιτικών και οικονομικών συστημάτων. Δεν είναι γνώμη αυτό. Είναι ζήτημα απλών μαθηματικών»⁴. Καθώς η COP26 μένει «μέσα στο πλαίσιο των σημερινών πολιτικών και οικονομικών συστημάτων», η πρόγνωση δεν είναι δύσκολη: όπως δεν το κατάφεραν οι προηγούμενες, έτσι και η συνάντηση της Γλασκόβης δεν θα σταματήσει την καταστροφή.

Σημαίνει άραγε αυτό ότι μπορούμε να αγνοήσουμε τί θα γίνει στη Σκωτία; Όχι! Σημαντικά ζητήματα βρίσκονται στην ατζέντα της συνάντησης κορυφής. Για παράδειγμα: Πόσες χώρες, άραγε, θα αυξήσουν το επίπεδο των κλιματικών τους στόχων⁵; Σε ποió βαθμό θα μειωθεί η απόκλιση ανάμεσα στις δεσμεύσεις των χωρών και στο τί πρέπει να γίνει παγκοσμίως για να σωθεί το κλίμα⁶; Και από τις δεσμεύσεις των περισσότερο ρυπογόνων παραγόντων, ποιá θα είναι τα αντίστοιχα μερίδια στην πραγματική μείωση των εγχώριων εκπομπών, της «αντιστάθμισης άνθρακα» μέσω των δασικών πηγαδιών, της σύλληψης-αποθήκευσης και των λεγόμενων καθαρών επενδύσεων στη χώρες του Νότου; Άραγε θα συγκεκριμενοποιηθεί, και πώς, ο «νέος μηχανισμός αγοράς» άνθρακα, που τυπικά υιοθετήθηκε από την COP21⁷; Θα υιοθετηθεί μια παγκόσμια τιμή άνθρακα ή οι πλούσιες χώρες θα την επιβάλουν στην πράξη μέσω ενός δασμού άνθρακα στα σύνορα⁸; Και οι πλούσιες αυτές χώρες θα τιμήσουν επιτέλους τις υποσχέσεις τους να δίνουν ετησίως εκατό δισεκατομμύρια δολάρια στο Πράσινο Ταμείο για το Κλίμα, ούτως ώστε να βοηθήσουν τον παγκόσμιο Νότο να αντιμετωπίσει την κλιματική αλλαγή; Ή θα συνεχίσουν να κωφεύουν απέναντι στις φτωχιές χώρες, που ζητάν να αποζημιωθούν για τις αυξανόμενες «απώλειες και ζημιές» που επιβάλλει στους λαούς η αύξηση της θερμοκρασίας; Κλπ.

Τα ζητήματα αυτά θα γίνουν αντικείμενο σκληρών παζαριών ανάμεσα στους εκπροσώπους των κρατών, με βάση τα οικονομικά τους συμφέροντα και τους γεωστρατηγικούς τους ανταγωνισμούς. Χωρίς να ξεχνάμε και ότι οι κινητοποιήσεις των κοινωνικών κινημάτων θα μπορούσαν να ζυγίσουν στο αποτέλεσμα, σε ορισμένα σημεία και σε ένα βαθμό. Για παράδειγμα, είναι σημαντικό να

δοθεί βάρος στα γρανάζια της «αντιστάθμισης άνθρακα» και, αν το σύστημα μπορούσε να καταργηθεί, αυτό θα αποτελούσε νίκη για τους λαούς. Αναλύοντας στις λεπτομέρειές τους τα πορίσματα της COP θα μπορούσαμε να αποτυπώσουμε την κατάσταση του καπιταλισμού και την οξύτητα της συστημικής του κρίσης. Ωστόσο, δεν πρέπει να αποκοιμηθούμε με αυταπάτες: παγκόσμια, η συνάντηση κορυφής θα παραμένει «μέσα στο πλαίσιο των σημερινών πολιτικών και οικονομικών συστημάτων», όπως το είπε η Γκρέτα Θάνμπεργκ. Μπορούμε επομένως να είμαστε κατηγορηματικοί: βασικά, η Γλασκόβη δεν θα λύσει ΤΙΠΟΤΑ.

Αύξηση των ανανεώσιμων... και των εκπομπών

Σε αυτή τη ριζοσπαστική άποψη, προσάπτεται συχνά ότι η προώθηση των ανανεώσιμων θα μπορούσε να προσφέρει μια διέξοδο στην κρίση. Στα τελευταία είκοσι χρόνια, το μερίδιο των ανανεώσιμων στο παγκόσμιο ενεργειακό μείγμα αυξήθηκε κατά 13,2% ετησίως. Η τιμή της πράσινης κιλοβατώρας (KWh) έγινε πολύ πλεονεκτική (ιδίως στα αιολικά στη στεριά και στα φωτοβολταϊκά). Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Ενέργειας (International Energy Agency -IEA), κατά την επόμενη δεκαετία, πάνω από το 80% των επενδύσεων στον ηλεκτρικό τομέα θα γίνονται στα ανανεώσιμα. Αλλά αυτό καθόλου δεν σημαίνει πως «έχει ήδη ξεκινήσει η παγκόσμια διαδικασία εγκατάλειψης των ορυκτών καυσίμων», όπως το έγραφε πρόσφατα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁹. Η ανακοίνωση αυτή αποτελεί μάλιστα πολύ χονδροειδές ψέμα. Σε δέκα χρόνια, το μερίδιο των ορυκτών στο παγκόσμιο ενεργειακό μείγμα δεν κατέγραψε παρά μια αμυδρή υποχώρηση - πέρασε από το 80,3% το 2009 στο 80,3% το 2019¹⁰. Σε είκοσι χρόνια, μόνο το μερίδιο του άνθρακα υποχώρησε και αυτό πολύ ελαφρά (κατά μέσον όρο -0,3% ετησίως). Το μερίδιο του φυσικού αερίου αυξήθηκε κατά 2,6% και του πετρελαίου κατά 1,5% (από το 2014 ως το 2019). Δεν υπάρχει ούτε η σκιά μιας αρχής ξεκινήματος μιας «διαδικασία εγκατάλειψης των ορυκτών καυσίμων»! Νά γιατί οι παγκόσμιες εκπομπές CO2 συνεχίζουν να

αυξάνουν ακάθεκτα (εκτός στιγμιαίων εξαιρέσεων, όπως η κρίση του 2008 ή η πανδημία του 2020),

Πώς γίνεται και υπάρχουν ταυτόχρονα και ανανεώσιμες και αύξηση των εκπομπών από τα ορυκτά; Ο λόγος είναι πως οι ανανεώσιμες δεν αντικαθιστούν τα ορυκτά: απλώς καλύπτουν ένα αυξανόμενο τμήμα της παγκόσμιας ενεργειακής κατανάλωσης. Η τελευταία συνεχίζει να διογκώνεται στους ρυθμούς της συσσώρευσης του κεφαλαίου (η αυξανόμενη ψηφιοποίηση και η συνθετοποίηση των διεθνών αλυσίδων αξίας είναι, ιδιαίτερα, δύο πολύ ενεργοβόρες δυναμικές¹¹). Η αστική κλιματική πολιτική είναι επομένως διπρόσωπη, όπως ο Ιανός. Από τη μια μεριά, οι καπιταλιστικές κυβερνήσεις συναγωνίζονται στις ωραίες διακηρύξεις για την «ενεργειακή μετάβαση» και την «ουδετερότητα άνθρακα με επιστημονική επίβλεψη». Από την άλλη, όμως, οι δεσμεύσεις τους έχουν ως στόχο να ευνοήσουν τις δικές τους επιχειρήσεις να ορμήσουν στην αγορά πράσινων τεχνολογιών για να σωθεί το κλίμα. Αυτός είναι και ο λόγος που οι ίδιες αυτές κυβερνήσεις πατάνε φρένο στη «μετάβαση» κάθε φορά που η διατήρηση της αύξησης του ΑΕΠ το απαιτεί. Ο νόμος του κέρδους περνάει πάνω από τους νόμους της «καλύτερης επιστήμης», της φυσικής. Αυτό είναι που έδειξαν και όλες οι εντάσεις για την ενεργειακή τροφοδοσία της Κίνας.

Όταν οι τιμές ενέργειας αυξάνουν στο παγκόσμιο εργαστήριο...

Το πλαίσιο είναι γνωστό: η ανερχόμενη κινεζική δύναμη βάζει υποψηφιότητα για την παγκόσμια γεωστρατηγική ηγεσία. Η φιλοδοξία της αυτή δεν μπορεί να διαχωριστεί και από μια «υπεύθυνη» κλιματική πολιτική, του τύπου του πράσινου καπιταλισμού. Αυτός είναι και ο λόγος που ο Ξι Ζιπίν, στο Νταβός, υποσχέθηκε οι εκπομπές της χώρας του να αρχίσουν να μειώνονται πριν από το 2030: και μάλιστα πρόσθεσε, λίγο αργότερα, πως η Κίνα θα σταματήσει και να κατασκευάζει

σταθμούς άνθρακα στο εξωτερικό. Αυτή είναι η μια μεριά. Η άλλη μεριά είναι ότι δεν είχε καλά-καλά στεγνώσει το μελάνι των εφημερίδων από τις δηλώσεις αυτές και το Πεκίνο ανακοίνωνε αύξηση κατά 10% στην παραγωγή κάρβουνου στην εσωτερική Μογγολία! Αφορμή για την απόφαση αυτή ήταν η σύμπτωση των «πιο φιλόδοξων» κλιματικών στόχων με την ανάκαμψη μετά τον Covid. Οι παραγγελίες εμπορευμάτων από την Κίνα ρέουν, προκαλώντας σχετική έλλειψη ηλεκτρισμού. Οι ρωσικές εξαγωγές ορυκτών καυσίμων -ιδιαίτερα σε αέριο, που βαραίνει εξάλλου ιδιαίτερα στην Ευρώπη- δεν επαρκούν για να καλύψουν την τρύπα. Έτσι προκαλείται και αύξηση των τιμών... που απειλεί την παγκόσμια ανάκαμψη. Ο στασιμοπληθωρισμός βρίσκεται στη γωνία. Και, άρα, το Πεκίνο αναπτύσσει πάλι τα ορυχεία άνθρακα.

Η καταγραφή της κατάστασης από τους *Financial Times* είναι ξεκάθαρη: «Η Κίνα, όπως και άλλες ενεργειακές αγορές που αντιμετωπίζουν ελλείψεις, καταφεύγει σε ασκήσεις εξισορροπισμού: να χρησιμοποιήσει κάρβουνο, για να κρατήσει τη δραστηριότητά της, αλλά και να επιδεικνύει ταυτόχρονα τις δεσμεύσεις της για αποκαρβουνοποίηση. Στις παραμονές αυτές της COP26, αυτό μοιάζει άβολο [sic!], αλλά η πραγματικότητα βραχυπρόθεσμα είναι ότι η Κίνα, αλλά και πολλοί άλλοι, δεν έχουν άλλη επιλογή από το να αυξήσουν την κατανάλωση άνθρακα, για να απαντήσουν στη ζήτηση ηλεκτρισμού»¹².

Να επισημάνουμε πως οι αμερικάνοι και οι ευρωπαίοι ανταγωνιστές απέφυγαν πλήρως να επικρίνουν την κινεζική απόφαση. Για προφανή λόγο: μια ανεξέλεγκτη έκρηξη των τιμών ενέργειας στο εργαστήριο του πλανήτη θα είχε κλιμακωτές επιπτώσεις για τον κόσμο ολόκληρο. Η κινεζική ηγεσία είναι επίσης πολύ πραγματιστική: ενώ είχε κηρύξει εμπάργκο στο αυστραλιανό κάρβουνο -για να τιμωρήσει την Καμπέρα για τις θέσεις της σε σχέση με την Ταϊβάν, το Χονγκ Κονγκ και άλλα ζητήματα-, κλείνει τα μάτια της όταν τα αυστραλιανά φορτηγά πλοία ξεφορτώνουν κάρβουνο στα κινεζικά λιμάνια... Ηθικό δίδαγμα: μην πιστεύετε τις κλιματικές υποσχέσεις των καπιταλιστικών πολιτικών υπευθύνων, ακόμα και αυτών που

ντύνονται με «κομμουνιστικές» σημαίες. Γιατί στο τέλος, αυτός που αποφασίζει είναι το Κεφάλαιο, όχι το κλίμα. Στη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, όπως και αλλού.

... καίγονται ορυκτά στο όνομα της «οικολογικής μετάβασης»!

Οι εντάσεις στην αγορά ενέργειας δείχνουν με σαφήνεια τις άλυτες αντιφάσεις της «ενεργειακής μετάβασης» με καπιταλιστική σάλτσα. Πράγματι, η Κίνα είναι ο κύριος παραγωγός στον κόσμο φωτοβολταϊκών πανό (που κατά μεγάλο τμήμα παράγονται στο Ξινζιάνγκ, με εξαναγκαστική εργασία). Επίσης είναι ο κύριος παραγωγός αυτών των «σπάνιων γαιών» που η εκμετάλλευση και η μεταποίησή τους απαιτούν τεράστιες ποσότητες ενέργειας και που είναι τόσο απαραίτητες για πολλές πράσινες τεχνολογίες... Τη στιγμή που η ανθρωπότητα βρίσκεται στο χείλος του κλιματικού γκρεμού, η καπιταλιστική λογική του κέρδους καταλήγει, έτσι, στην εξής προφανή παράνοια: πρέπει να κάψουμε κάρβουνο, αυξάνοντας έτσι τις εκπομπές CO₂..., για να κρατήσουμε τα κέρδη... από τα οποία εξαρτάται η μετάβαση προς τις ανανεώσιμες!

Καθώς η Κίνα είναι το «παγκόσμιο εργαστήριο», το πρόβλημα γίνεται αμέσως παγκόσμιο. Ποιές θα είναι οι επιπτώσεις για τη συνολική κλιματική πολιτική; Στην COP26 υποτίθεται ότι θα «αυξηθούν οι φιλοδοξίες». Αυτό ίσως γίνει στα χαρτιά, για να πειστούν οι πληθυσμοί πως η κατάσταση είναι υπό έλεγχο. Αλλά υπάρχει μεγάλη απόσταση από την πράξη. Ήδη από τώρα, μια έκθεση του ΟΗΕ υπογραμμίζει πως δεκαπέντε χώρες (μεταξύ τους και οι ΗΠΑ, η Νορβηγία και η Ρωσία) σχεδιάζουν για μετά το 2030 παραγωγή ορυκτών καυσίμων υπερδιπλάσια του επιπέδου που θα ήταν συμβατό με τη συμφωνία του Παρισιού! Συνολικά, το 2030, το όριο αυτό θα ξεπερνιόταν κατά 240% στο κάρβουνο, κατά 57% στο πετρέλαιο και κατά 71% στο αέριο¹³!

Σύμφωνα με μια ειδικό που ερωτήθηκε από τους Financial Times,

είναι αμφίβολο εάν «οι ελλείψεις σε κάρβουνο και οι αυξήσεις των τιμών ενέργειας θα είναι απλώς μόνο βραχυπρόθεσμο και κυκλικό πρόβλημα της Κίνας». Σύμφωνα με την ίδια, αυτό το επεισόδιο δείχνει μάλλον «τις μακροπρόθεσμες διαρθρωτικές προκλήσεις της μετάβασης προς πιο καθαρά ενεργειακά συστήματα». Έχει δίκιο. Η διαρθρωτική πρόκληση είναι η εξής: Δεν υπάρχουν πλέον περιθώρια για ελιγμούς, οι εκπομπές πρέπει να μειωθούν αμέσως, και ριζοσπαστικά. Κατά συνέπεια, δεν αρκεί να λέγεται αφηρημένα ότι οι ανανεώσιμες θα μπορούσαν να αντικαταστήσουν τα ορυκτά. Πρέπει να ειπωθεί συγκεκριμένα πώς θα αντισταθμιστεί η αύξηση εκπομπών που πηγάζει από το ότι πρέπει να χρησιμοποιηθούν ορυκτά καύσιμα για να κατασκευαστούν οι μετατροπείς των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Τεχνικά, η πρόκληση αυτή δεν μπορεί να απαντηθεί παρά μόνο με τη μείωση της παραγωγής και των μεταφορών παγκοσμίως¹⁴. Κοινωνικά, η τεχνική αυτή λύση, με τη σειρά της, δεν μπορεί γίνει παρά μόνο με το μοιραστεί μαζικά η αναγκαία εργασία, ο χρόνος και ο πλούτος. Σε αυτό θα επανέλθουμε συμπερασματικά, αλλά είναι σαφές ότι οι δύο αυτές διαστάσεις, τεχνική και κοινωνική, της λύσης είναι ασύμβατες με την καπιταλιστική λογική του ανταγωνισμού στην αγορά. Σε αυτό το πλαίσιο είναι που πρέπει να εξεταστούν οι υποσχέσεις για «ουδετερότητα άνθρακα».

Το αληθινό πρόσωπο της «ουδετερότητας άνθρακα» και των «green deals»

Από τότε που ο Τραμπ έδωσε τη θέση του στον Μπάιντεν, οι μεγαλύτεροι ρυπαντές του πλανήτη επιδεικνύουν, πράγματι, τη θέλησή τους να πετύχουν την «ουδετερότητα άνθρακα» ως το 2050 (και 2060 για τη Ρωσία και την Κίνα) εφαρμόζοντας διάφορες παραλλαγές από «green deals». Όμως, αυτή η ουδετερότητα άνθρακα στην πραγματικότητα δεν είναι παρά ένα σκιάχτρο για να ρίξει στάχτη στα μάτια του κόσμου. Θεωρητικά, η έννοια έχει φτιαχτεί με την ιδέα πως είναι αδύνατον να καταργηθεί πλήρως κάθε ανθρώπινη εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου, έτσι ώστε τα

αναγκαία απομεινάρια τους να πρέπει να αντισταθμιστούν με απόσυρση άνθρακα από την ατμόσφαιρα. Αλλά, στην πράξη, οι καπιταλιστές και οι πολιτικοί τους εκπρόσωποι, ξεκινώντας από αυτό, οδηγούνται στο συμπέρασμα πως μπορούν να στείλουν στο διάολο τις επείγουσες δραστικές μειώσεις των εκπομπών, αφού κάποια μέρα στο μέλλον, κάποιο νέο τεχνολογικό «deus ex machina» θα βρεθεί που θα αποσύρει ετησίως από την ατμόσφαιρα, όχι κάποια «υπολείμματα», αλλά 5, 10 ή και 20 γιγατόννους (Gt) διοξειδίου του άνθρακα (οι σημερινές παγκόσμιες εκπομπές CO₂ είναι περίπου 40 Gt). Αποτέλεσμα; Ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι ΗΠΑ θα έπρεπε να μειώσουν τις εκπομπές τους κατά τουλάχιστον 65% ως το 2030 (για να παραμείνουμε κάτω από το +1,5°C, σεβόμενες τις ιστορικές τους ευθύνες), οι δεσμεύσεις τους, στο πλαίσιο της «ουδετερότητας άνθρακα» συνίστανται στο να τις μειώσουν μόνο κατά, αντίστοιχα, 55% και 50% με 52%¹⁵.

Ένα τελείως παρανοϊκό σενάριο κρύβεται πίσω από τη στρατηγική αυτή: το σενάριο του «προσωρινού ξεπεράσματος». Αυτό συνίσταται στο να αφηθεί ο υδράργυρος να ξεπεράσει το +1,5°C, στοιχηματίζοντας στο ότι «Η Επιστήμη» θα μπορέσει, αργότερα, να ψυχράνει τη Γη μέσα από διάφορες «τεχνολογίες αρνητικών εκπομπών» (TAE)¹⁶. Όμως,

- 1) Οι τεχνικές TAE οι περισσότερες δεν υπάρχουν παρά μόνο σε στάδιο πρωτότυπου ή επεξεργασίας.
- 2) Βρισκόμαστε ήδη πολύ κοντά στο σημείο καμπής του παγετού της Γροιλανδίας, ο οποίος από μόνος του περιέχει αρκετό πάγο για να ανυψώσει τους ωκεανούς κατά 7 μέτρα¹⁷.
- 3) Επομένως, ακόμα και αν υποθέταμε πως οι TEA μπορούν να λειτουργήσουν, είναι πολύ πιθανόν ότι δεν θα μπορέσουν να λειτουργήσουν παρά μόνο **αφού** θα έχει ξεκινήσει μια μαζική διαδικασία αποδιάρθρωσης των παγετώνων. Σε τέτοια περίπτωση, το μόνο που θα μπορούμε να κάνουμε είναι να διαπιστώνουμε τις ζημιές: το «προσωρινό» ξεπέρασμα θα έχει οδηγήσει σε μόνιμο κατακλυσμό...

Ας δεχτούμε, ωστόσο, πως το προσωρινό ξεπέρασμα θα μπορέσει να παραμείνει πραγματικά περιορισμένο (αν και αυτό και μόνο θα απαιτούσε πάντως πολύ πιο σημαντικές μειώσεις από αυτές που συζητιούνται). Σε αυτή την περίπτωση, θα υπήρχαν περισσότερες πιθανότητες να αποφύγουμε τον κατακλυσμό. Αλλά με τί θα έμοιαζε ο κόσμος με βάση την «αναπτυξιακίστικη» στρατηγική της «ουδετερότητας άνθρακα»; Μια ιδέα μπορούμε να διαμορφώσουμε για αυτό από τις προτάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Ενέργειας (IEA)¹⁸. Είναι πολύ κατατοπιστικές. Πράγματι, για να ελπίσουμε πως θα φτάσουμε τις «μηδενικές καθαρές εκπομπές» το 2050, σύμφωνα με την IEA, θα χρειαστούν:

- διπλασιασμός των πυρηνικών
- αποδοχή του ενός πέμπτου της παγκόσμιας ενέργειας να συνεχίσει να έρχεται από καύση ορυκτής ενέργειας (με εκπομπές 7,6 Gt CO₂ ετησίως)
- σύλληψη και αποθήκευση υπογείως στη γη κάθε χρόνο από 7,6 Gt διοξειδίου του άνθρακα μέσα σε γεωλογικές αποθήκες (από όπου ωστόσο δεν αποκλείεται να υπάρξει διαφυγή, ακόμα και ξαφνική και μαζική)
- αφιέρωση 410 εκατομμυρίων εκταρίων σε βιομηχανική βιοκαλλιέργεια ενεργειακής βιομάζας (η έκταση αυτή είναι περίπου το ένα τρίτο της γεωργικής επιφάνειας που καλλιεργείται μόνιμα!)
- χρήση της βιομάζας αυτής στη θέση των ορυκτών σε εργοστάσια ηλεκτροπαραγωγής και σε άλλες εγκαταστάσεις με καύση (και συλλαμβάνοντας και εδώ το διοξείδιο του άνθρακα για να αποθηκευτεί υπογείως)
- παραγωγή «μπλε» υδρογόνου από άνθρακα (πάντα με σύλληψη του CO₂ βεβαίως!), με την ελπίδα πως η βιομηχανική ηλεκτρόλυση του νερού θα επιτρέψει αργότερα την παραγωγή «πράσινου» υδρογόνου σε ανταγωνιστικές τιμές
- διπλασιασμό των μεγάλων φραγμάτων
- και... να συνεχίζουμε να καταστρέφουμε τα πάντα -έως ακόμα και στο φεγγάρι-, για να βρούμε τις «σπάνιες γαίες» που είναι απαραίτητες για τις γιγαντιαίες επενδύσεις στις πράσινες τεχνολογίες.

Ποιός άραγε θα επιθυμούσε να ζήσει σε έναν τέτοιο κόσμο;

Πολιτικές της αγοράς = κοινωνική και οικολογική καταστροφή

Η ΙΕΑ έχει σχέδιο, άλλοι έχουν επίσης σχέδια..., αλλά δεν υπάρχει κανένας σχεδιασμός! Αυτό είναι ταμπού! Χάρη στο νεοφιλελευθερισμό, η αγορά είναι που υποτίθεται θα συντονίσει τη «μετάβαση» στην «ουδετερότητα άνθρακα», μέσα από κίνητρα και μέσα από τη γενίκευση ενός συστήματος ανταλλάξιμων δικαιωμάτων εκπομπής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι στην πρωτοπορία, με το πρόγραμμά της «Fit for 55». Πρωτοπόρα στην εφαρμογή των δικαιωμάτων ρύπανσης στο επίπεδο των μεγάλων βιομηχανικών τομέων, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα τα επεκτείνει και στους τομείς της οικοδομής, της γεωργίας και της κινητικότητας. Το αποτέλεσμα θα είναι, για τους καταναλωτές, να δουν αυξήσεις τιμών που θα είναι τόσο μεγαλύτερες όσο το σπίτι τους θα είναι πιο κακό ή όσο το αυτοκίνητό τους θα είναι πιο παλιό (μεγαλύτερης ρύπανσης). Αυτοί που επομένως θα την πληρώσουν περισσότερο είναι με τα πιο χαμηλά εισοδήματα. Επίσης θα την πληρώσει ο Νότος -και άρα οι πληθυσμοί του- μέσα από τις «αντισταθμίσεις άνθρακα» και τους δασμούς άνθρακα¹⁹. Και όλα αυτά για ένα σχέδιο που (εκτός αν χρησιμοποιηθούν κολπάκια) δεν μπορεί να φτάσει καν το δικό του ανεπαρκές στόχο, ο οποίος δεν μπορεί να επιτευχθεί με μηχανισμούς της αγοράς.

Θα πει κανείς ότι από το τίποτα καλύτερα ίσως να μειωθούν κατά 52% ή κατά 55% οι ρύποι. Σίγουρα. Όμως, αντίθετα απ'ό,τι λένε μερικοί ειδικοί²⁰, προγράμματα όπως το «Fit for 55» καθόλου δεν πάνε «προς τη σωστή κατεύθυνση». Κλιματικά, δεν μας βάζουν σε τροχιά του να μην ξεπεραστεί ο +1,5°C υπερθέρμανσης: Υπάρχει σημαντική απόκλιση δρόμου ανάμεσα στο 55% και στο 65% μείωσης ως το 2030 και η απόκλιση αυτή δεν θα μπορεί να κερδηθεί αργότερα, γιατί το αντίστοιχο διοξειδίο του άνθρακα της

απόκλισης αυτής θα έχει εντωμεταξύ συσσωρευτεί στην ατμόσφαιρα. Ούτε και κοινωνικά, προγράμματα όπως το «Fit for 55» δεν πάνε στη σωστή κατεύθυνση, γιατί συνεπάγονται ενίσχυση των αποικιακών μηχανισμών κυριαρχίας, εμπορευματοποίησης της φύσης και νεοφιλελεύθερες πολιτικές σε βάρος των λαϊκών τάξεων. Όμως, ακριβώς, δεν έχουμε πλέον χρόνο για να κάνουμε το παραμικρό λάθος. Για «να πάμε προς την ορθή κατεύθυνση», πρέπει να βάλουμε πλώρη με το σωστό στόχο ήδη από το πρώτο βήμα.

Ναι, είναι απλώς ζήτημα μαθηματικών

Ας επανέλθουμε στην παραπομπή της Γκρέτα Θάνμπεργκ, στην αρχή του άρθρου μας. Η νεαρή σουηδή ακτιβίστρια έχει απολύτως δίκιο να λέει ότι «είναι ζήτημα απλών μαθηματικών». Τα αριθμητικά δεδομένα της κλιματικής εξίσωσης είναι, πράγματι, πολύ σαφή:

- 1) Για να παραμείνουμε κάτω από το +1,5°C απαιτείται μείωση των καθαρών παγκόσμιων εκπομπών CO2 κατά 59% ως το 2030 και κατά 100% ως το 2050²¹.
- 2) Το 80,2% των εκπομπών αυτών οφείλονται στα ορυκτά καύσιμα.
- 3) Αυτά κάλυπταν ακόμα το 2019 το 84,3% των ενεργειακών αναγκών της ανθρωπότητας (εδώ και πολύ καιρό ξέρουμε ότι τα 9/10 των αποθεμάτων θα πρέπει να μείνουν κάτω από τη γη, όμως, τόσο η εκμετάλλευση όσο και η έρευνα συνεχίζουν σα να μην συμβαίνει τίποτα!).
- 4) Οι ορυκτές υποδομές (ορυχεία, αγωγοί, διυλιστήρια, τερματικοί αερίου, ηλεκτροπαραγωγικές μονάδες, κλπ.) - των οποίων η κατασκευή καθόλου δεν επιβραδύνεται, ή ελάχιστα! - είναι βαριές υποδομές, στις οποίες το κεφάλαιο επενδύεται για καμιά σαρανταριά χρόνια.
- 5) Η αξία του ορυκτού ενεργειακού συστήματος υπολογίζεται στο ένα πέμπτο του παγκόσμιου ΑΕΠ. Όμως, με ή χωρίς απόσβεση, το σύστημα αυτό πρέπει να πεταχτεί στα

άχρηστα, γιατί οι ανανεώσιμες απαιτούν άλλο.

Επομένως, ξέροντας ότι τρία δισεκατομμύρια άνθρωποι δεν διαθέτουν ούτε καν τα βασικά και ότι το 10% των πιο πλούσιων του πληθυσμού εκπέμπει πάνω από το 50% του παγκόσμιου CO₂, το «απλό ζήτημα μαθηματικών» **καταλήγει σε μια σειρά διαδοχικών στρατηγικών επιπτώσεων:**

- το να μπορέσουμε να παραμείνουμε κάτω από το +1,5°C, αφήνοντας τα ορυκτά κάτω από τη γη, αλλάζοντας ενεργειακό σύστημα και αφιερώνοντας πιο πολύ ενέργεια για να ικανοποιηθούν οι θεμιτές ανάγκες των πιο απόκληρων, αυτό είναι απολύτως ασύμβατο με τη συνέχιση της καπιταλιστικής συσσώρευσης.
- η καταστροφή δεν μπορεί να σταματήσει παρά μόνο με μια διπλή κίνηση σχεδιασμού, που από τη μια να μειώνει την παγκόσμια παραγωγή και από την άλλη να την επαναπροσανατολίζει προς τις πραγματικές ανάγκες των ανθρώπων, όπως καθορίζονται δημοκρατικά από τους ίδιους, με σεβασμό των φυσικών ορίων.
- η διπλή αυτή κίνηση περνάει αναγκαστικά μέσα από την κατάργηση των άχρηστων ή βλαβερών παραγωγών, των περιττών μεταφορών και μέσα από την απαλλοτρίωση των μονοπωλίων της ενέργειας, του χρηματοπιστωτικού συστήματος και του agrobusiness
- οι καπιταλιστές προφανώς δεν θέλουν το συμπέρασμα αυτό: κατ'αυτούς θα ήταν εγκληματικό να καταστραφεί κεφάλαιο, έστω και αν ήταν για να αποφευχθεί ένας τρομερός ανθρώπινος και οικολογικός κατακλυσμός
- η επιλογή είναι, επομένως, δραματικά απλή: είτε μια επανάσταση θα επιτρέψει στην ανθρωπότητα να καταργήσει τον καπιταλισμό, για να επανιδιοποιηθεί τις συνθήκες παραγωγής της ύπαρξής της, είτε ο καπιταλισμός θα καταργήσει εκατομμύρια ανθρώπους για να συνεχίσει τη βάρβαρη κούρσα του σε έναν πληγωμένο και ίσως και αβίωτο πλανήτη.

Οι στρατηγικές αυτές επιπτώσεις δεν σημαίνουν ότι μπορούμε να

αρκεστούμε να φωνάζουμε «μια μόνο λύση: επανάσταση». Σημαίνουν, όμως, ότι δεν έχουμε τίποτα να περιμένουμε από φιλελεύθερες κυβερνήσεις, από τις COP τους, από το σύστημά τους και από τους «νόμους» τους. Πάνε πάνω από τριάντα χρόνια που οι αρμόδιοι διατείνονται ότι έχουν καταλάβει την οικολογική απειλή, και όμως δεν έχουν κάνει σχεδόν τίποτα. Ή μάλλον ναι, έχουν κάνει πολλά: η πολιτική τους της λιτότητας, των ιδιωτικοποιήσεων, της απορρύθμισης, της βοήθειας στη μεγιστοποίηση των κερδών των πολυεθνικών και της στήριξης του agrobusiness έχουν φθείρει συνειδήσεις, έχουν υποσκάψει την αλληλεγγύη, έχουν οδηγήσει σε κατάρρευση της βιοποικιλότητας και σε παραμόρφωση των οικοσυστημάτων, ενώ ταυτόχρονα μας σπρώχνουν και στο χείλος της κλιματικής αβύσσου. Όλοι αυτοί οι πολιτικοί δεν είναι τίποτε άλλο από διαχειριστές στην υπηρεσία της θανατερής λογικής του κεφαλαίου. Είναι μάταιο να ελπίζουμε να τους πείσουμε για άλλη πολιτική: το μόνο που θα μπορούσαν να κάνουν, στην καλύτερη περίπτωση, είναι να υποχωρήσουν απέναντι σε συσχετισμό δύναμης. Ας οικοδομήσουμε αυτό το συσχετισμό δυνάμεων!

Η ελπίδα είναι στους αγώνες

Μια εναλλακτική είναι αναγκαία, άρα και ένα πρόγραμμα διεκδικήσεων. Δεν υπάρχει έτοιμο κλειδί: σε εμάς να το επεξεργαστούμε βήμα προς βήμα, ξεκινώντας από το πραγματικό κίνημα. Για να το κάνουμε, δεν πρέπει να ξεκινήσουμε από το επίπεδο συνείδησης των λαϊκών τάξεων, αλλά να επικεντρωθούμε κατά πρώτον στην ανάγκη συνεκτικής παγκόσμιας απάντησης στην αντικειμενική κατάσταση που διαγιγνώσκει η φυσική του κλίματος. Με λίγα λόγια χρειάζεται:

- Ένα σχέδιο για να παραμείνουμε κάτω από το +1,5°C υπερθέρμανσης, αφήνοντας τα ορυκτά στο υπέδαφος, χωρίς προσωρινό ξεπέρασμα, χωρίς αντισταθμίσματα άνθρακα και χωρίς αντιστάθμιση βιοποικιλότητας.
- Ένα πρόγραμμα, που να αποκλείει τις επικίνδυνες

τεχνολογίες όπως οι BECCS (σύλληψη και αποθήκευση άνθρακα) και τα πυρηνικά.

- Ένα σχέδιο που να αναπτύσσει τη δημοκρατία, να προωθεί την ειρήνη, να σέβεται την κοινωνική και κλιματική δικαιοσύνη (αρχή των διαφοροποιημένων ευθυνών και ικανοτήτων).
- Ένα σχέδιο που να ενισχύει τον δημόσιο τομέα και να βάζει να πληρώσει το 1%.
- Ένα σχέδιο για να παράγουμε λιγότερο, να μεταφέρουμε λιγότερα και να μοιραζόμαστε περισσότερα -σε εργασία, σε πλούτο, σε πόρους.
- Το σχέδιο αυτό πρέπει να καταργεί τις άχρηστες και βλαβερές παραγωγές, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα τη συλλογική μετακίνηση των εργαζομένων προς χρήσιμες δραστηριότητες, χωρίς απώλειες στο μισθό.
- Ιδιαίτερα πρέπει να μας βγάζει από το agrobusiness και από τη βιομηχανία κρέατος, οργανώνοντας το πέρασμα προς την αγροοικολογία.

Προφανώς πρόκειται για αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα. Αλλά η δύναμή του είναι ότι είναι ζωτικό, με την κυριολεξία της λέξης: είναι αναγκαίο για να σωθεί η ζωή.

Δεν χρειάζεται να το κρύβουμε: απέχουμε πολύ από ένα τέτοιο σχέδιο σήμερα. Θα χρειαστεί πολύ αποφασιστικότητα, υπομονή και κουράγιο, για να πείσουμε, για να ανέβουμε την ανηφόρα των ηττών που έχει υποστεί το κοινωνικό μας στρατόπεδο. Τα εμπόδια που πρέπει να ξεπεράσουμε είναι τρομερά πολλά. Σε μια τέτοια κατάσταση, ο κίνδυνος μαζικής απογοήτευσης δεν μπορεί να αποκλειστεί. Αλλά μια μελαγχολική έκσταση δεν είναι λύση. Όπως το έλεγε και ο Γκράμσι, δεν μπορούμε να προβλέψουμε παρά μόνο τον αγώνα, όχι την έκβασή του. Να μην ξεχνάμε τα τρομερά μαθήματα του 20ου αιώνα: στον καπιταλισμό, το χειρότερο είναι πάντα ένα ενδεχόμενο. Πρέπει επομένως να το επαναλαμβάνουμε ασταμάτητα: μόνο ο συλλογικός αγώνας μπορεί να ανατρέψει την τάση και δεν είναι ποτέ αργά για τον αγώνα. Ασφαλώς ό,τι χάνεται, χάνεται. Και τα είδη που εξαφανίζονται δεν θα

επανεμφανιστούν. Αλλά, όσο βαθιά και να βυθιστούμε στην καταστροφή, ο αγώνας πάντα θα ανοίγει το δρόμο της ελπίδας.

Για να αγωνιστούμε, πρέπει να έχουμε συνείδηση όχι μόνο των τρομερών κινδύνων αλλά και όλων όσων μπορούν να ενισχύσουν την εναλλακτική. Παραδόξως, η ίδια η έκταση του κινδύνου μπορεί να μας βοηθήσει, με την προϋπόθεση ότι θα δούμε σε αυτό τη δυνατότητα της αναγκαίας επαναστατικής αλλαγής. Η ιλιγγιώδης κρίση νομιμοποίησης του συστήματος και των εκπροσώπων του μας ενδυναμώνει: δεν έχουμε κανένα σεβασμό για τους ανθρώπους αυτούς που άφησαν την οικολογική καταστροφή να μεγαλώνει χωρίς να κάνουν τίποτα, ενώ τα ήξεραν. Οι διαγνώσεις της επιστήμης της κλιματικής αλλαγής μας ενισχύουν: αντικειμενικά συνηγορούν υπέρ ενός σχεδίου του τύπου που περιγράψαμε πιο πάνω. Η αυξανόμενη κινητοποίηση της διεθνούς νεολαίας μας ενισχύει: εξεγείρεται κατά της καταστροφής του κόσμου στον οποίο καλείται να ζήσει αύριο. Το νέο κύμα φεμινισμού μας ενδυναμώνει: ο αγώνας του κατά της βίας μεταφέρει μια κουλούρα της φροντίδας στον αντίποδα της πραγματοποίησης των εμβίων. Η αξιοθαύμαστη αντίσταση των ιθαγενών λαών μας ενισχύει: η κοσμοαντίληψή τους μπορεί να μας βοηθήσει να εφεύρουμε άλλες σχέσεις με τη φύση. Οι αγώνες των αγροτών μας ενδυναμώνουν: λέγοντας όχι στο agrobusiness συγκεκριμενοποιούν καθημερινά εναλλακτικούς τρόπους παραγωγής.

Μπορούμε να κερδίσουμε τον ηθικό αγώνα και να μετακινήσουμε βουνά. Θα πρέπει να συναρθρώσουμε, να κάνουμε να συγκλίνουν οι αγώνες ενάντια σε όλες τις εκμεταλλεύσεις και όλες τις καταπιέσεις και να βοηθήσουμε στην κυκλοφορία όλων των γνώσεων που πάνε μαζί τους. Η σύγκλιση αυτή είναι κρίσιμη. Μόνο αυτή μπορεί να θέσει σε κίνηση ένα τόσο μαζικό κίνημα που να μπορέσει να διακρίνει και πάλι τη συγκεκριμένη δυνατότητα βαθιάς αλλαγής της κοινωνίας, ταυτόχρονα οικολογικά, κοινωνικά, φεμινιστικά και ηθικά. Στο σημερινό υπεραμυντικό πλαίσιο, μια ισχυρή κοινωνική λάμα ασφαλώς θα χρειαστεί για να μπορέσει ο κόσμος της εργασίας και των οργανώσεών της να αποκοπεί από τον παραγωγίστικο συμβιβασμό με την καπιταλιστική

ανάπτυξη. Σε κάθε περίπτωση, η ρήξη αυτή αποτελεί κρίσιμο διακύβευμα: δεν θα κερδίσουμε τη μάχη για τον Πλανήτη και τη Ζωή εάν οι ίδιοι οι παραγωγοί δεν εξεγερθούν ενάντια στον παραγωγισμό. Πρέπει να προετοιμάσουμε αυτή την εξέγερση. Με λόγια και με διεκδικήσεις που να συνδέουν το κόκκινο και το πράσινο (ιδιαίτερα τη μαζική μείωση του χρόνου εργασίας χωρίς απώλειες στο μισθό), αλλά αυτό δεν αρκεί: πρέπει επιπλέον να πολλαπλασιάσουμε συγκεκριμένες πρωτοβουλίες προσέγγισης, δικτύωσης ανάμεσα στην αριστερά, συνδικαλιστική, οικολογική, φεμινιστική, αγροτική, ιθαγενική, σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στους εδαφικούς αγώνες ενάντια στα παραγωγικίστικα megaschéδια, που καταστρέφουν φύση και ανθρώπους. Εδώ είναι που το κοινωνικό και το περιβαλλοντικό αναλαμβάνουν συγκεκριμένα την πρόκληση να ξεπεράσουν τα εμπόδια που βάζει το κεφάλαιο μεταξύ τους. Η Ναόμι Κλάιν, στο βιβλίο της για την κλιματική κρίση, πρότεινε να ονομαστούν οι αγώνες αυτοί με τον γενικό όρο Blockadia²². Στη διεξαγωγή αυτής της «οικολογικής blockadia» και στη σύγκλισή της με την «κοινωνική blockadia», του τύπου των κίτρινων γιλέκων, είναι που θα αναδυθεί μια εναλλακτική απέναντι στον οδοστρωτήρα του Κεφαλαίου: ένα οικοσοσιαλιστικό σχέδιο, για να ζούμε καλά σε αυτή τη Γη, ξεπλένοντάς την από τις βρωμιές του κεφαλαίου, και εμάς μαζί της.

Daniel Tanuro

26 Οκτωβρίου 2021

[Το παρόν κείμενο, που γράφτηκε για τον [ιστότοπο της 4ης Διεθνούς](#), ξαναπιάνει ορισμένα αποσπάσματα από την εισαγωγή του βιβλίου «*Luttes écologiques et sociales dans le monde. Le rouge s'allie au vert*» (Οικολογικοί και κοινωνικοί αγώνες στον κόσμο. Το κόκκινο συμμαχεί με το πράσινο), με τη διεύθυνση των Daniel Tanuro και Michael Löwy, εκδόσεις Textuel (που πρόκειται να κυκλοφορήσει στα τέλη Οκτώβρη 2021).]

Σημειώσεις

1 Ειδική έκθεση 1,5 °C, <https://www.ipcc.ch/sr15/>

2 Ιδιαίτερα: Κίνδυνος ακραίων μετεωρολογικών φαινομένων. Κίνδυνος να εξαφανιστούν, κάτω από τη θάλασσα, οι κυριότερες πόλεις του ανθρώπινου πολιτισμού. Κίνδυνος να γίνουν ακατοίκητες τεράστιες περιοχές, εξαιτίας του συνδυασμού ζέστης και υγρασίας.

3 Will STEFFEN et al., «Trajectories of the Earth System in the Anthropocene», PNAS, Αύγουστος 2018.

4 <https://twitter.com/gretathunberg/status/1274618877247455233?lang=en>

5 Προς το παρόν είναι 17 οι χώρες που, επιπλέον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν αναγγείλει αύξηση των στόχων αυτών: <https://www.nytimes.com/article/what-is-cop26-climate-change-summit.html#link-67cd21b3>.

6 Με βάση τους «εθνικά καθορισμένους στόχους» (δηλαδή τα προγράμματα για το κλίμα των διάφορων χωρών), η αύξηση της θερμοκρασίας θα είναι από +2,7 έως + 3,5 °C το 2100.

7 Αυτός ο «νέος μηχανισμός αγοράς» προβλέπεται να αντικαταστήσει και να παγκοσμιοποιήσει τα διάφορα συστήματα που είχαν δημιουργηθεί παλαιότερα, στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου του Κυότο. Οι διευθετήσεις του θα καθορίσουν κατά πολύ τα παράθυρα με τα οποία παραβιάζονται οι υποχρεώσεις μείωσης των εγχώριων εκπομπών. Σε αυτό το σημείο είναι που απέτυχαν οι διαπραγματεύσεις της COP25.

8 Οι συνοριακοί δασμοί είναι τμήμα της στρατηγικής «Fit for 55» που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

9 Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση για το «Fit for 55».

10 <https://www.reuters.com/business/environment/global-fossil-fuel-use-similar-decade-ago-energy-mix-report-says-2021-06-14/>

11 Επίσης να θυμίσουμε πως οι εκπομπές της αεροπορίας και των θαλάσσιων μεταφορών εκτινάσσονται, αλλά δεν χρεώνονται σε καμία συγκεκριμένη χώρα.

12 *Financial Times*, 8/10/2021.

13 <https://www.nytimes.com/2021/10/20/climate/fossil-fuel-drilling-pledges.html>

14 Το σημείο αυτό το παρουσίασα στο βιβλίο μου «*L'impossible capitalisme vert*» (La Découverte, 2010). Όπως το είπε και ο Vaclav Smil στο «*Energy and Civilisation, A History*» (Paperback, 2018), πρόκειται για «θεμελιώδη νόμο»: «Η κάθε μετάβαση προς μια νέα μορφή ενεργειακής τροφοδοσίας πρέπει να τροφοδοτηθεί η ίδια με εντατική χρήση των προηγούμενων μορφών ενέργειας και με τις δικές τους κινητήριες δυνάμεις: η μετάβαση από το ξύλο προς το κάρβουνο χρειάστηκε να κινητοποιήσει τους ανθρώπινους μύες, η καύση του κάρβουνου τροφοδότησε την ανάπτυξη του πετρελαίου και τα φωτοβολταϊκά και οι αιολικές σήμερα είναι ενσαρκώσεις ενέργειας από ορυκτά, από το λιώσιμο των αναγκαίων μετάλλων και από τις απαραίτητες συνθέσεις πλαστικών καθώς και από τη χρήση άλλων υλικών, που όλα τους απαιτούν υψηλότερες ενεργειακές τροφοδοσίες».

15 Αλλά και η «μείωση» πρέπει να μπαίνει σε εισαγωγικά, γιατί τα «green deals» της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΗΠΑ κατά πολύ προσφεύγουν σε εναλλακτικούς μηχανισμούς, χωρίς μείωση των εγχώριων εκπομπών, όπως είναι η φύτευση δέντρων ή η αγορά «πιστώσεων άνθρακα».

16 Είναι οι ΤΑΕ, που αποσύρουν CO₂ από την ατμόσφαιρα, η γεωμηχανική (ώς τώρα η ΔΕΕΚΑ την επικρίνει αυτήν) που ξαναπετάει στο διάστημα ένα τμήμα της ηλιακής ακτινοβολίας και είναι και η προσφυγή στα πυρηνικά (που τώρα μετονομάστηκαν σε «τεχνολογίες χαμηλού άνθρακα»).

17 Σύμφωνα με την έκθεση «1,5 °C» της ΔΕΕΚΑ, το σημείο καμπής του παγετού της Γροιλανδίας βρίσκεται κάπου μεταξύ του 1,5°C και του 2°C αύξησης της θερμοκρασίας σε σχέση με την προβιομηχανική περίοδο.

18 <https://www.iea.org/reports/net-zero-by-2050>

19 Λίγα λέγονται για το σημείο αυτό: οι δασμοί στα σύνορα θα επιβάλουν στις χώρες του παγκόσμιου Νότου την τιμή άνθρακα που ισχύει στις χώρες του Βορρά. Έτσι, αυτό παραβιάζει τις ίδιες

τις αρχές διαφοροποιημένης ευθύνης και ικανότητας, που τις έχουν, ωστόσο, συνυπογράψει στη Σύμβαση Πλαίσιο του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή.

20 Όπως, για παράδειγμα, στο Βέλγιο, ο François Gemenne (καθηγητής στο πανεπιστήμιο της Λιέγης και στην Sciences Po, συνέντευξη στην Soir, 18 Ιουλίου 2021) ή ο Jean-Pascal van Ypersele (τέως υποπρόεδρος της ΔΕΕΚΑ, καθηγητής στο καθολικό πανεπιστήμιο της Λουβέν, [συνέντευξη στην RTBF](#))

21 ΔΕΕΚΑ, έκθεση «1,5 °C». Οι «καθαρές εκπομπές» υπολογίζονται αν από τις συνολικές εκπομπές CO₂ αφαιρεθούν οι αυξήσεις στην απορρόφηση διοξειδίου άνθρακα από τα δάση και από τα εδάφη, φτάνει οι αυξήσεις αυτές να έχουν γίνει εξ επί τούτοις. Το 59% είναι παγκόσμιος στόχος. Αν παρθεί υπόψη η διαφοροποίηση ευθυνών μεταξύ Βορά και Νότου, οι αναπτυγμένες χώρες θα έπρεπε να μειώσουν τις εκπομπές τους πολύ πιο δραστικά (για την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τουλάχιστον 65%) και να φτάσουν στις «μηδενικές καθαρές εκπομπές» πολύ νωρίτερα από το 2050.

22 Naomi Klein, “This Changes Everything. Capitalism vs the Climate”, A. Knopf, 2014.

Πηγή: tpt.org μέσω commune.org.gr